

UOT:82-1.512.162

Sədiyyə Xanlarova,
AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu,
Bakı ş., İstiqlaliyyət küç. 26

AZƏR BUZOVNALI ƏSƏRLƏRİNİN TƏDQIQI VƏ NƏŞRİ TARİXİ BARƏDƏ

Açar sözlər: *Azər Buzovnalı, şair, Bakı, qəzəl, mütərcim*

Giriş. Məşədi Azər Hacı Məcid oğlu İmaməliyev Buzovnalı (1870-1951) Azərbaycan mədəniyyətinə ustad şair, qəzəlخان, müəllim, mütərcim, maarifçi-pedaqoq kimi daxil olmuşdur. Yaradıcılıqda türk dünyasının böyük sənətkarları Əlişir Nəvai və Məhəmməd Füzulinin davamçısı olan şair Bakı şairlərinin ədəbi məclisi olan “Məcməüş-şüəra”da fəal iştirak etmiş, ustad sənətkar kimi ədəbiyyata yeni qədəm qoyan gənc şairlərə kömək etmişdir. Azər Buzovnalının ədəbi, elmi-ictimai, publisistik, tərcüməçilik fəaliyyəti həqiqətən çoxcəhətlidir. Onun müxtəlif janr və vəznlərdə yazdığı poetik əsərləri mövzu dairəsi, sənətkarlıq baxımından böyük maraq doğurur. Azər Buzovnalının yaradıcılıq yolunun, zəngin ədəbi irsinin araşdırılması həmin dövr ədəbi həyatımızın öyrənilməsi baxımından böyük maraq kəsb edir.

Əsas hissə. Azər Buzovnalının yaradıcılığı bir sıra tədqiqatçıların diqqətini cəlb etmiş, Əziz Mirəhmədov, Bəkir Nəbiyev, Cahangir Qəhrəmanov, Məmmədəğa Sultanov, Teymur Əhmədov, Nəsrəddin Qarayev, Ədalət Tahirzadə, Paşa Kərimov, Mehri Məmmədova, Ramiz Fəseh Paşayev, Sona Xəyal kimi alimlər məqalələrində bu barədə öz fikirlərini bildirmişlər.

Tədqiqatçılar Azər Buzovnalını XX əsrin birinci yarısında klassik poeziyanın istedadlı davamçısı, əsərlərində xalqımızın tarixinə önəm verən vətənpərvər şair kimi təqdim etmişlər. Xüsusi olaraq qeyd etmək istərdik ki, şairin ədəbi irsinin daha geniş şəkildə oxuculara təqdim edilməsi, daha ətraflı tədqiqi əsasən AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun “Şəxsi arxivlərin tədqiqi” şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Könül Bağirovanın adı ilə bağlıdır. 2007-ci ildə, o, “Nurlan” nəşriyyatında çap edilmiş Azər Buzovnalının seçilmiş əsərlər toplusunun birinci kitabını oxuculara təqdim etdi. Kitaba şairin şəxsi arxivindən götürülmüş qəzəlləri, Firdovsinin “Şahnamə” poeməsindən tərcümə etdiyi “Rüstəm və Bürzü” dastanı, çətin anlaşılan ərəb-fars sözlərinin lüğəti daxil edilmişdi. Tədqiqatçı mətni müasir əlifbada böyük elmi işçi Arif Ramazanovla birlikdə nəşrə hazırlamışdı. Kitaba yazdığı ön sözdə tədqiqatçı A. Buzovnalını vaxtı ilə dövrün çağırışlarından uzaq bir şair kimi təqdim edənlərə cavab verir: “Azər Buzovnalının aşiqanə ruhda yazdığı qəzəllərində çəkdiyi məhəbbət iztirablarından, sevgilisinin vəfasızlığından geniş söhbət açmaqla bərabər ictimai-fəlsəfi mövzuda, ümumbəşəri ideyaları əks etdirən şeirlər də yazmışdır... Qeyd etmək lazımdır ki, A. Buzovnalı sovet dövründə klassik üslub və formasını saxlasa da məzmun və ideya etibarını ilə dövrün mənzərəsini əks etdirən ictimai-siyasi məzmunlu əsərlər də qələmə almışdır” (1, s. 5). K. Bağirova şairin yaradıcılığında vətənpərvərlik motivlərinin mühüm yer tutduğunu xüsusi olaraq vurğulamışdır: “ Bütün bunlardan əlavə qeyd etməliyik ki, Azər Buzovnalının yaradıcılığının başlıca qayəsini vətənə, millətə, insanlığa, dostluğa sədaqət və məhəbbət hissləri təşkil edir. Bu mənada türkün yaranış və qurtuluş tarixindən, mənşəyindən bəhs edən “Oğuznamə”, qüdrətli türk hökmdarı Çingiz xanın həyatına dair nəzmlə yazdığı “Çingiznamə” və başqa əsərləri bu gün də öz aktuallığını dəyərini qoruyub saxlamaqdadır (1, s. 5).

2012-ci ildə Könül Bağirova “Elm və təhsil” nəşriyyatında Azər Buzovnalı əsərlərinin ikinci kitabını nəşr etdirdi. Buraya şairin Firdovsinin “Şahnamə” poeməsindən tərcümə etdiyi “Rüstəm və İsfəndiyar hekayəsi”, qəzəlləri və heca vəznində yazdığı şeirlər daxil edilmişdir. Kitaba yazdığı ön sözdə tədqiqatçı diqqəti şairin keçdiyi yaradıcılıq yoluna, onun əsərlərinin janr

və mövzusu məsələlərinə yönəlmişdir: “Məşədi Azər yaradıcılıq fəaliyyətinə heca vəznində yazdığı şeirlərlə başlasa da, daha sonra klassik ədəbiyyatın nəhəng söz ustalarının üslubunu davam etdirərək daha çox aşiqanə qəzəllər yazmağa başlamışdır. AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun arxivində şairin qələmə aldığı nəzirələri, ithafları, müstəzadları, tərcümə əsərləri, müxtəlif mövzuları əhatə edən, o cümlədən, dövrün ictimai-siyasi, sosial mənzərəsini dolğun şəkildə əks etdirən, aşıqın sevgi dolu iztirablarını vəsf edən, qocalıq və zəmanədən şikayət tipli çox sayda qəzəlləri qorunur. Bu əsərlərdən hər biri həm Azərin yaradıcılığının, həm də dövrün ədəbi-bədii tendensiyalarının öyrənilməsində böyük əhəmiyyətə malikdir” (2, s.5). İkinci kitabın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru Paşa Kərimovdur.

K.Bağirova 2020-ci ildə “Mütərcim” nəşriyyatında Azər Buzovnalı əsərlərinin üçüncü kitabını nəşr etdirdi. Kitaba ilk dəfə olaraq şairin məktub və məqalələri daxil edilmişdir. AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun xəzinəsindən və şəxsi arxivlərdən götürülən məktublar şairin yaşadığı dövrün ictimai-siyasi vəziyyətini işıqlandırmaq, onun məşhur söz sənətkarları ilə yaradıcılıq münasibətlərini araşdırmaq baxımından böyük maraq kəsb edir. A.Buzovnalının Səməd Mənsur, Əlipaşa Səbur, Salman Mümtaz, İbrahim Tahir, İsmayıl Hikmət, Məhəmməd ağa Müctəhidzadə və başqalarına yazdığı məktublar, Əmin Abid, Əhməd Qəmərli, Razi Şəmçizadə və başqalarının ona yazdığı məktublar dövrün ictimai-siyasi, ədəbi mənzərəsini təsvir etməkdə tədqiqatçılara kömək edəcəkdir. Azər Buzovnalının dahi söz ustası Nizami Gəncəviyə həsr etdiyi məqaləsi Azərbaycan nizamişünaslığında özünəməxsus yer tutmaqdadır. Qeyd edək ki, kitabda A.Buzovnalının yazdığı və ona yazılmış fars dilində məktublar da var ki, tədqiqatçı onları Azərbaycan dilinə tərcümə edərək oxuculara təqdim etmişdir. K.Bağirova geniş ön sözdə kitabı tərtib edərkən qarşısına çıxan çətinliklər, həyata keçirdiyi iş barədə yazır: “Sənədlərin əksəriyyətinin sadə qələmlə yazılması, kağızların keyfiyyətsizliyi ilə əlaqəli olaraq bəzi misralar, ifadələr oxunmadığından nöqtələrlə əvəz olunmuşdur. Əlyazmaların tədqiqi və nəşri zamanı Azər Buzovnalı yaradıcılığının dil-üslub xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamağa çalışmışıq. Mənzum məktublarında vəznin pozulmaması üçün bəzi ifadələr olduğu kimi müasir əlifbaya çevrilmiş, həmçinin Bakı şəhərinin Buzovna kəndində anadan olub ömrünün çox hissəsini burada yaşayıb, bu torpaqda dəfn olunan şairin Bakı dialektində yazdığı bəzi sözlər (məsələn, verməsün, tərəfün, gedüb, verüb, tanursan, qanursan, yanursan, deyüb, edüb və sairə) mətnin ölçüsünü pozmamaları məqsədilə dəyişdirilməmişdir. Şairin məqalələrində isə bəzi ifadələr dəyişdirilib ədəbi dil normalarına uyğunlaşdırılmışdır” (3, s. 6).

Tədqiqatçı şairin epistoliar irsinin tədqiqi zamanı arxiv sənədlərini sistemləşdirərək təqdim etmişdir. Azər Buzovnalının Əlyazmalar İnstitutunun xəzinəsindən əlavə şəxsi arxivində ümumilikdə iyirmi dörd məktubu saxlanır. Bunlardan yalnız altısı şairin özünə məxsusdur. Kitab tərtib edilərkən buradakı sənədlər “Azər Buzovnalının məktubları”, “Azər Buzovnalıya yazılan məktublar”, “Azər Buzovnalının Səməd Mənsurla yazışmaları”, “Azər Buzovnalının Əbdülxalıq Yusiflə yazışmaları”, “Azər Buzovnalının Əlipaşa Səburla yazışmaları” və “Əliabbas Müznibin Əlipaşa Səbura məktubu” adlı başlıqlar altında altı bölməyə ayrılmışdır. Kitabın sonuncu bölməsi “Azər Buzovnalının məktubları” adlanır.

K.Bağirova Azər Buzovnalının Səməd Mənsur, Əbdülxalıq Yusif, Əlipaşa Səburla ardıcıl məktublaşmalarını ayrı-ayrılıqda tədqiq edərək qruplaşdırmışdır. Bu bölmələrə Əlyazmalar İnstitutunun xəzinəsindən əldə edilmiş on dörd mənzum məktub daxil edilmişdir. Bunlardan ikisi Səməd Mənsurun on beytlik mənzum məktubuna 19 mart 1926-cı ildə Azər Buzovnalının yazdığı on dörd beytlik cavab məktubu, doqquz beytlik məktubuna, ikisi Mirzə Əbdülxalıq Yusifin, altısı Əlipaşa Səbura, dördü isə A.Buzovnalıya aid olan 26 fevral 1928-ci il tarixindən 19 mart 1928-ci il tarixinə qədər yazılmış sənədlərdir. Sonuncu bölmədə olan məktublar şairin üxtəlif qəzəlləri arasından götürülmüşdür. Əlyazmaların yazılma tarixi ilə əlaqədar sıralanmasını pozmamaları məqsədi ilə bu sənədlər üç qrupa ayrılmış, Azər Buzovnalının özünün yazdığı və ona

ünvanlanan məktublar hissəsinə daxil etmək məqsədüyükün hesab edilməyib yeni bölməyə yerləşdirilmişdir.

Tədqiqatçı Azər Buzovnalının yazdığı, yaxud ona ünvanlanan məktubları mümkün qədər tam əhatə etmək məqsədilə AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun şəxsi arxivlərində başqa ədəbiyyat və mədəniyyət xadimlərinin şəxsi fondlarını araşdırmış, 23 nömrəli fondun sahibi Əliabbas Müznibin əsərləri arasında onun Ə.Səbura ünvanladığı bir neçə məktubda Azər Buzovnalı haqqında müəyyən məlumatlara rast gəlmişdir. A.Buzovnalının Ə.Müzniblə yaradıcılıq əlaqələrini, səmimi dostluğu göstərmək üçün məktubu tam şəkildə “Əliabbas Müznibin Əlipaşa Səbura məktubu” adı altında kitaba daxil etmişdir.

K.Bağirova A.Buzovnalının məktublarının birinin Cənubi Azərbaycandan olan Səbahiyə aid olduğunu müəyyən etmiş, bunu şairin cənubla əlaqəsinin göstəricisi kimi qiymətləndirərək ön sözdə belə yazmışdır: “Məktubdan belə aydın olur ki, Azər Buzovnalı Azərbaycan ədəbiyyatı tarixini Güney Azərbaycan və burada cərəyan edən ədəbi tarixi hadisələrlə paralel olaraq izləmiş, Səbahi və bir çox qələm sahibləri ilə yazışaraq ədəbi mükəllimələr qurmuş, proseslərə qarşılıqlı dəyər verməyi bacarmışdır. Sənədin davamında Səbahi Buzovnalının ona ünvanladığı mənzum cavab məktubunu öz dəsti-xətti ilə qələmə almışdır” (3, s.14).

K.Bağirovanın 2015-ci ildə tərtib edərək çap etdirdiyi “Azər Buzovnalı arxivinin təsviri” kitabı şairin həyat və yaradıcılığını sənətkarın yaşadığı dövr ədəbi, ictimai həyatımızı araşdıran tədqiqatçılar üçün dəyərli töhfədir. Kitabda A.Buzovnalının Əlyazmalar İnstitutunda saxlanan şəxsi arxiv materialları “Azər Buzovnalının əsərləri”, “Azər Buzovnalının tərcümələri”, “Azər Buzovnalının məqalələri”, “Azər Buzovnalının məktubları”, “Azər Buzovnalıya yazılmış məktublar”, “Tərcümeyi-hal sənədləri”, “Azər Buzovnalının topladığı materiallar”, “Başqalarının əsərləri”, “Azər Buzovnalıya həsr olunmuş şeirlər”, “çap kitabları” başlıqlar altında sistemləşdirilərək təqdim edilmişdir. Tədqiqatçı kitaba yazdığı ön sözdə göstərir ki, Azər Buzovnalının şəxsi fond sənədlərinin yazıldığı tarixlər 1890-1951-ci illəri əhatə edir.

121 saxlama vahidi altında mühafizə olunan arxiv sənədləri şairin həyat və yaradıcılıq yolunun əsas istiqamətlərinin müəyyənləşdirmək, kitab və məcmuələrdə haqqında verilən məlumatlardan fərqlənən söz demək, ədibin fəaliyyətinə işıq salan yeni bilgilər əldə etmək baxımından onun əlyazmaları tədqiqatçılar üçün əvəzsiz mənbədir. K.Bağirova ədibin şəxsi arxivi içindəki bir sənəd barədə yazır: “Şairin arxiv sənədləri arasında rus dilində makina çapı ilə 1934-cü ildə Bakıda yazılan tərcümeyi-halına aid məlumat maraqlıdır. “Türk şairi Azər Məcid oğlu İmaməliyevin ədəbi-tədris fəaliyyəti haqqında” adlı bu sənəd şairin həyat yolunu qısa da olsa əks etdirir. Şair 1870-ci ildə Əzizbəyov rayonunun Təbəçiliyində olan Buzovna kəndində anadan olduğunu yazır, təhsili, tədrisi, maraq dairəsi, səfər etdiyi şəhərlər, pedaqoji fəaliyyəti haqqında məlumat verir. Azər Buzovnalının məqalə və şeirlərini hansı qəzetlərdə, hansı təxəllüslərlə çap etdirdiyini, nəhayət, 64 yaşında ikən dahi şair Əbülqasım Firdovsinin 1000 illik yubileyi ilə əlaqədar məşhur “Şahnamə” poeməsindən “Rüstəm və Söhrab”, hissəsini ana dilimizə çevirdiyini, bu tərcümənin Firdovsinin yubileyi mübabitəti ilə çap olunmuş kitaba daxil edildiyini qeyd etmişdir” (4, s.7).

Tədqiqatçı A.Buzovnalı arxivinin təsvirini ortaya qoyarkən aşağıdakı tərtib prinsiplərindən istifadə etmişdir: 1) şəxsi fondda olan materiallar mövzularına görə bölmələrə ayrılmışdır; 2) Materiallar müvafiq bölmələrə ayrıldıqdan sonra əlifba sırasıyla düzülmüşdür; 3) Hər bir materialın avtoqraf, yaxud surət olması, yazılış tarixi, yeri, hansı dildə, hansı əlifba ilə yazılması, mürəkkəb və ya karandaşın rəngi, başlanıb bitdiyi cümlə, məzmunu, həcmi, ölçüsü, saxlama vahidi ardıcılıqla göstərilmişdir; 4) Rus və fars dillərində olan materialların sərlovhəsi, başlanıb bitdiyi cümlələri tərcümə olunmamışdır, həmin dildə saxlanmışdır; 5) Eyni saxlama vahidi altında olan müxtəlif sənədlərin hər biri ayrı-ayrılıqda təsvir edilib rum rəqəmləri ilə göstərilmişdir; 6) Oxunaqsız və pozulmuş sözlər nöqtələrlə əvəz olunmuşdur.

K.Bağirovanın şairin yaradıcılığının tədqiqi sahəsində apardığı çoxillik tədqiqatlar onun

2018-ci ildə müdafiə edərək filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsini aldığı “Azər Buzovnalının poetik irsi” adlı dissertasiyasında əksini tapmışdır. Elmi işin giriş hissəsində göstərilir ki, Azər Buzovnalının ədəbi irsi indiyədək geniş və əhatəli tədqiqata cəlb olunmadığından mövzu aktualıq kəsb edir. Şairin həyat və yaradıcılığı XIX əsrin ikinci yarısı-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda gedən ədəbi, mədəni, eləcə də tarixi proseslərin öyrənilməsində qiymətli mənbədir. Tədqiqatçı xüsusi olaraq belə bir fikri vurğulayır ki, ustad sənətkar daha çox lirik-aşıqanə mövzulu qəzəlləri ilə tanınsa da, ictimai-fəlsəfi, ümumbəşəri, milli tariximizə dair mövzulara da müraciət etmişdir.

Dissertasiyanın “Azər Buzovnalının həyatı və yaradıcılığı” adlı birinci fəslində şairin yaradıcılığı dövrləşdirilir, onun ədəbi-bədii, ictimai, tərcüməçilik, pedaqoji fəaliyyətindən ətraflı bəhs olunur. Tədqiqatçı araşdırmasında arxiv sənədlərindən, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanan materiallardan geniş istifadə etmişdir. “Azər Buzovnalı yaradıcılığının mövzu dairəsi və əsas motivləri” adlı ikinci fəsilə şairin müraciət etdiyi tarixi mövzulara, milli-dini ruhun yüksəldilməsi üçün yazılan əsərlərinə xüsusi diqqət yetirilmişdir. “Azər Buzovnalı yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri” adlı üçüncü fəsilə şairin şeirlərinin bədii quruluşu və vəzni, digər sənətkarlıq məsələlərinin tədqiqi əksini tapmışdır (5, s.19).

Nəticə. XIX əsrin sonları-XX əsrin birinci yarısında yaşamış görkəmli şair Azər Buzovnalı geniş ədəbi-ictimai, pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, zəngin ədəbi irs qoyub getmişdir. Ə.Mirəhmədov, B.Nəbiyev, C.Qəhrəmanov, M.Sultanov, M.Məmmədova, P.Kərimov, Ə.Tahirzadə və s. tədqiqatçılar məqalələrində onun ədəbi fəaliyyəti, yaradıcılığı barədə fikir söyləmişlər. Lakin son vaxtlara qədər görkəmli sənətkarın əsərlərinin çox az hissəsi işıq üzü görmüş, onun həyat və fəaliyyətinə dair əhatəli monoqrafiya yazılmamışdı. Son dövrlərdə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Könül Bağirova üç kitabda Azər Buzovnalının əsərlər toplusunun çap etdirmişdir. Bu kitablardan birinə şairin məktublaşmaları, məqalələri daxil edilmişdir. Tədqiqatçının tərtib etdiyi “Azər Buzovnalı arxivinin təsviri” kitabı dövrün ədəbi-ictimai həyatını öyrənənlər üçün dəyərli töhfədir. Könül Bağirovanın 2018-ci ildə müdafiə etdiyi “Azər Buzovnalının poetik irsi” adlı dissertasiyası şairin həyat və yaradıcılığının, ədəbi irsinin araşdırılmasında uğurlu bir addım kimi dəyərləndirilməlidir.

Ədəbiyyat:

1. Bağirova Könül. Ön söz // Azər Buzovnalı. Seçilmiş əsərləri. 1-ci kitab. Bakı: “Nurlan”, 2007, s.3-6.
2. Bağirova Könül. Ön söz // Azər Buzovnalı. Əsərləri. 2-ci kitab. Bakı: “Elm və təhsil”, 2012, s.3-7.
3. Bağirova Könül. Ön söz // Azər Buzovnalı. Əsərləri 3-cü kitab: (məktublar və məqalələr). Bakı: “Mütərcim”, 2020, s.3-28.
4. Bağirova Könül. Azər Buzovnalının şəxsi arxivi haqqında // Könül Bağirova. Azər Buzovnalı arxivinin təsviri. Bakı, 2015, s.3-16.
5. Bağirova Könül. Azər Buzovnalının poetik irsi: filol.üzrə fəls.d-ru elmi dərəc. almaq üçün təqdim edilmiş diss.avtoref. Bakı, 2018, 28 s.

Сади́я Ханла́рова

ОБ ИСТОРИИ ИЗУЧЕНИЯ И ИЗДАНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АЗЕРА БУЗОВНАЛЫ

Резюме

Мешади Азер Бузовналы вошёл в азербайджанскую культуру, как маститый поэт, автор газелей, учитель, переводчик, просветитель, педагог. Поэт в своем творчестве был продолжателем традиции великих представителей тюркской поэзии Алишера Навои и

Мухаммеда Физули, активным участником литературного кружка бакинских поэтов – «Маджмауш – шуара», помогал становлению молодых поэтов. Творчество поэта привлекло внимание ряда исследователей. Такие ученые как Азиз Мирахмедов, Бекир Набиев, Джахангир Каграманов, Мамедага Султанов, Теймур Ахмедов, Насраддин Гараев, Адалет Тахирзаде, Мехри Мамедова, Паша Керимов, Рамиз Фасех Пашаев, Сона Хаял и другие посвятили ряд статей творчеству Азера Бузовналы, в которых отмечается многогранность творчества поэта и её связь с классической восточной поэзией.

Издание произведений поэта, научных монографий о нём, подготовка и издание описания личного архива Азера Бузовналы, который хранится в Институте рукописей имени Мухаммеда Физули НАН Азербайджана, до сих пор было нерешенной задачей. Эти задачи были разрешены исследователем творчества Азера Бузовналы Кенул Багировой в защищенной ею в 2018 году диссертации на соискание ученой степени доктора философии на тему «Поэтическое наследие Азера Бузовналы».

Ключевые слова: *Азер Бузовналы, поэт, Баку, газель, переводчик.*

Sadia Khanlarova

ABOUT THE HISTORY OF STUDYING AND PUBLISHING THE WORKS OF AZER BUZOVNALY

Summary

Meshadi Azer Buzovnaly entered the Azerbaijani culture as a venerable poet, author of gazelles, teacher translator, educator - teacher. The poet in his work was a continuation of the tradition of the great representatives of Turkic poetry Alishir Navai and Muhammad Fuzuli. He was an active participant of the literary circle of Baku poets – "Majmaush - shuara", helped the formation of young poets. The poet's work attracted the attention of a number of researchers. Such scientists as Aziz Mirakhmedov, Bekir Nabiyev, Jahangir Kagramanov, Mammadaga Sultanov, Teymur Akhmedov, Nasiraddin Garayev, Adalet Tahirzadeh, Mehri Mammadova, Pasha Karimjv, Ramiz Faseh Pashayev, Sona Khayal in which the versatility of the poet's work and the connection with classical oriental poetry are noted.

They especially noted the connection of the poet's creativity with classical music, poetry, the versatility of his literary activity. Until recently, such tasks as publishing works, writing a scientific monograph about him, publishing a description of the personal archive of Azer Buzovnaly, which is stored at the Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts of the National Academy of Sciences of Azerbaijan, were not fulfilled. These tasks were solved by the researcher of the creativity of Azer Buzovnaly Kenul Bagirova in the dissertation she defended in 2018 on the topic "Poetic heritage of Azer Buzovnaly" for the degree of Doctor of Philosophy.

Keywords: *Azer Buzovnaly, poet, Baku, gazelle, translator.*

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 17.06.2021

Çapa qəbul olunma tarixi: 04.10.2021

Filologiya üzrə elmləri doktoru Paşa Kərimov
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur.